

9. HAFTA

DOĞU SORUNU

ÖNERİLEN OKUMALAR:

-Ortaylı, İlber, **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, İstanbul, İletişim, 2001.

-Küçük, Cevdet, “Osmanlı Devleti’nde Millet Sistemi ve Tanzimat”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi (TCTA)**, C. IV, s. 1007.

BU HAFTA ÖĞRENECEKLERİMİZ:

-“Doğu Sorunu” (Şark Meselesi) kavramı açıklanarak, XVIII. yüzyılın sonundan itibaren Osmanlı Devleti’nin Avrupa devletleriyle ilişkileri ele alınacaktır.

-Fransız Devrimi’nin Osmanlı topraklarına nasıl yansıdığı ve Napolyon döneminde Osmanlı Devleti’nin Avrupa siyasetinde meydana gelen gelişmelerden ne şekilde etkilendiği tartışılacaktır.

-“Avrupa Uyumu” kavramı açıklanacaktır.

-Yunan İsyanı’nın nasıl çıktığı ve ne şekilde sonuçlandığı, o dönemde Osmanlı Devleti’yle Avrupa devletleri arasındaki ilişkiler ekseninde ele alınacaktır.

“Doğu Sorunu” en yalın anlamıyla Osmanlı Devleti’nin paylaşılması sorunudur. Köklerine inildiğinde Türklerin Avrupa’da ilerlemeye başladıkları yıllarla birlikte Avrupalılar için bir “Doğu Sorunu”ndan söz etmek mümkündür. Fakat bu tabir gerçek anlamına XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren kavuşmuş, 1821’de başlayan Yunan isyanıyla birlikte Avrupa diplomasisinin değişmez günden maddelerinden biri olmuştur. Dolayısıyla Doğu Sorunu’nun başlangıç noktası olarak Yunan isyanını almak yanılıcı olmaz.

Osmanlı Devleti’nin gücünü kaybetmeye başlamasıyla birlikte, bölgede ortaya çıkan otorite boşluğundan doğan sorunlar ve bu durumdan kendi lehlerine sonuçlar çıkarmak isteyen Avrupa devletlerince yürütölen politikaların yol açtığı gelişmelerin tümü Doğu Sorunu (Şark Meselesi) kapsamında değerlendirilebilir. Bu çerçevede Osmanlı Devleti’nin XIX. yüzyılda

Avrupa'nın başlıca devletleri olan İngiltere, Fransa, Rusya ve Avusturya'yla ilişkileri Doğu Sorunu çerçevesinde ele alınabilir.

Doğu Sorunu'nun iki temel unsurundan söz etmek mümkündür. Birincisi, Osmanlı Devleti'nin iç dinamikleridir. Kökleri XVIII. yüzyılın başlarına değin uzanan ve ekonomik, toplumsal, idari alanlarda ortaya çıkan sorunlar, Osmanlı Devleti'nin önceki dönemlere ve Avrupa devletlerine nispetle gerileme eğilimi içine girmesine yol açmıştı. Bu eğilimi ortadan kaldırmak maksadıyla başlatılan yenileştirme ve reform girişimleri çoğu zaman kısa vadeli olmuş ve istenilen sonuçları doğurmamıştır. Osmanlı Devleti hızla kan kaybetmeye devam etmiştir. İkinci unsur ise yukarıdakiyle bağlantılı gelişen dış dinamiklerdir. Osmanlı'nın güç kaybettiği dönem, "kuzeydeki büyük komşu" Rusya'nın ve XIX. yüzyılın başat gücü olma yönünde hızla ilerleyen İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin bulunduğu coğrafya ile yakından ilgilendikleri bir zamana rastlamıştır.

Rusya ve İngiltere, XIX. yüzyıl boyunca bir yandan Osmanlı Devleti'nin zayıflamasının kendi çıkarları üzerindeki olumsuz yansımalarını ortadan kaldırmaya çalışmışlar, diğer yandan da bu zayıflamadan azami biçimde yararlanmanın yollarını aramışlardır.

1878'teki Berlin Kongresi'ne kadar, Rusya ve İngiltere'nin "Doğu Sorunu"na yaklaşımlarındaki farklılıklar ve çıkar çatışmaları, bu iki devletin birlikte hareket etmelerini engellemiş, Osmanlı Devleti'nin bir an önce parçalanmasını isteyen Rusya ile toprak bütünlüğünü savunan İngiltere birbirlerinden farklı politikalar uygulamışlardır. 1878 bir dönüm noktasıdır. O tarihten sonra, İngiltere de Rusya gibi Osmanlı Devleti'nin parçalanması yönünde politikalar izlemeye başlamıştır.

Osmanlı dış ilişkileri XIX. yüzyıl boyunca Rusya-İngiltere ekseninde dönmekle birlikte, Fransa, Avusturya, 1861 ve 1871'den sonra İtalya ve Almanya da "Doğu Sorunu"nun çeşitli boyutlarıyla ilgilenmeye başlamışlardır.

Fransız Devrimi'nin Osmanlı Coğrafyasına Yansımaları

Devrim'in temel motifi olan liberalizm ve milliyetçilik gibi fikirlerin 1821'e kadar Osmanlı Devleti'nde çok büyük yıkıcı etkileri olmamıştır. Osmanlı Devleti başlangıçta kendisine bir yansıması olmayan Fransız Devrimi'ni, Fransa'nın bir iç sorunu olarak görmüştür. 1792'den itibaren Avrupa devletlerinin Fransa'da eski rejimi (ancient regime) tekrar tesis etmek için

Fransa'nın ulusal konvansiyon hükümetiyle savaşa tutuşmaları da Osmanlı Devleti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Çünkü Fransa'yla mücadeleye girişen Avusturya ve Rusya bir süreliğine Osmanlı Devleti üzerindeki baskılarını hafifletmişlerdir.

Ancak, Fransa ile Avusturya arasında 1797'de yapılan Compo Formio anlaşmasından sonra, Fransa'daki Direktuar yönetimi, Osmanlı Devleti'ni de rahatsız eden adımlar atmaya başlamıştır. Compo Formio Antlaşması gereğince Fransa ile Avusturya Venedik topraklarını paylaşmışlardı. Fransa İyonya adalarını (Yedi Adalar) ve Arnavutluk sahillerindeki bazı Venedik kalelerini ele geçirdi. Böylece Fransa Osmanlı Devleti'nin sınır komşusu oldu. Fransız Devrim ordularının Yunan coğrafyasında bazı yerleri ele geçirmesiyle, “özgürlük” ve “eşitlik” gibi devrimin temel sloganları Yunanlılar arasında da yayılmaya başladı. Esasen Yunanistan'da milliyetçi duyguların yayılması devrim ordularının komutanı Napolyon Bonaparte'ın öncelikleri arasında bulunmuyordu. Napolyon yeni işgal edilen bölgelerdeki halkın sempatisini kazanmak için bağımsızlık duygularının ve milliyetçiliğin körüklenmesini istiyordu. Napolyon'un o sıradaki en önemli hedefi Mısır'ı ele geçirmektir.

Napolyon'un Mısır Seferi

Napolyon 1797'de Direktuar hükümetini Mısır'ı işgale ikna ederken temel dayanak olarak, İngiltere karşısında Fransa'yı avantajlı duruma getirmek tezini savunmaktaydı. Napolyon'a göre, donanması sebebiyle denizlerde güçlü olan İngiltere'yi, Britanya Adası'nda vurmak mümkün değildi. Fransa ancak sömürgeler üzerinden İngiltere'ye zarar verebilirdi. Mısır da İngiltere'nin sömürgelerine giden yol üzerinde bulunmaktaydı.

Direktuar yöneticileri Napolyon'a bu konuda katılmıyorlardı. Onlara göre denizlere hakim olan İngiltere, Fransa'yı denizaşırı topraklarda daha kolay mağlup edebilirdi. Ayrıca böyle bir eylem Avrupa'da Fransa'yla bir sorun yaşamaya belki de tek ülke olan Osmanlı Devleti'ni Fransa'ya düşman ederdi. Fakat Napolyon'un Paris'te çok önemli bir yardımcısı vardı. Dış politikada büyük tecrübeye sahip bir devlet adamı olan Talleyrand. Ona göre, seferin Osmanlı Devleti'ne karşı değil, Mısır'da bir hayli zamandan beri isyan halinde bulunan gruplara karşı yapılacağı şeklinde takdim edilmesi halinde, padişah bu sefere ses çıkarmayabilirdi. Sonunda Direktuar yönetimi ikna oldu. Ancak ikna olmasında en büyük etken, Napolyon gibi Paris'te yönetim için tehlikeli olabilecek, halk tarafından sevilen bir komutanı başkentten uzaklaştırma isteğiydi.

Büyük bir gizlilik içinde sefer hazırlıkları tamamlandı. 280 parça gemiyle 45.000 asker Mayıs 1798'de Toulon limanından yola çıktı. Napolyon önce Malta Adası'nı ele geçirdi. 30 Haziran 1798'de Fransız ordusu hemen hemen hiç mukavemet görmeden İskenderiye'de karaya çıktı. 21 Temmuz 1798'de Vali Bekir Paşa komutasındaki Osmanlı ordusuyla, Kahire yakınlarında Piramitler Muharebesi (Ehramlar Muharebesi) yapıldı. Osmanlı ordusu yenildi. Kahire düştü. Ekim sonuna kadar tüm Mısır'ın Fransızlarca istilası tamamlandı.

İşgale rağmen Osmanlı Devleti Fransa'ya önce savaş ilan etmedi. Çünkü savaştan galip çıkamayacağını biliyordu. Bunun yerine İngiltere'nin Fransa'ya karşı Akdeniz'de tahrik edilmesi ve İngiltere donanmasına Osmanlı limanlarında iase verilmesi kararlaştırıldı. Nitekim Amiral Nelson komutasındaki İngiliz donanması 1 Ağustos 1798'de İskenderiye önlerine geldi ve Abukir koyunda demirli bulunan Fransız donanmasını ani bir baskınla, 8-10 gemi hariç, yok etti. Böylece Fransız kuvvetlerinin Fransa ile irtibatı kesildi. III. Selim Nelson'un bu başarısından o kadar memnun oldu ki, kendisine altın işlemeli bir kılıç yolladı.

Ardından İngiltere ile ittifak arayışı içine girildi. Ancak, Rusya böyle bir ittifak için daha istekli görünüyordu. Çünkü Fransa, Compo Formio anlaşmasıyla Dalmaçya sahillerine çıkararak, Rusya'nın kendisi için etki alanı olarak gördüğü Balkanlar'da etkili olmaya başlamıştı. Rusya buna izin veremezdi. Rusya'nın istekli ve ısrarcı olması üzerine 22 Aralık 1798'de İstanbul'da Osmanlı-Rus ittifak anlaşması imzalandı. Anlaşmayla savaş boyunca Boğazların Rus donanmasına açık olması kabul edildi. Anlaşma yedi yıl geçerli olacaktı. Taraflar Fransa ile ayrı ayrı barış anlaşmaları yapmayacaklardı. Taraflardan biri taarruza uğrarsa diğeri yardım edecekti.

Genel bölümleri aynı olan bir anlaşma 5 Ocak 1799'da İngiltere'yle de imzalandı. Bunun ardından Osmanlı Devleti Avrupa'da Fransa'ya karşı kurulan İkinci Koalisyon'a (1798-1802) dahil olarak, Fransa'ya savaş ilan etti.

Bu arada Napolyon Mısır'dan Filistin'e girmiş, Akka önlerine gelmişti. Akka kalesinin İngiliz mühendisler tarafından tamir edilmiş olması Napolyon'un işini güçleştirdi. Üstelik kaleyi, yeni silahlarla donatılmış Nizam-ı Cedit askerileri savunuyordu. 7 Mart 1799'da Akka muhasara edildi. 63 günlük bir kuşatmadan sonra Napolyon Akka'yı alamayacağını anlayıp, daha fazla ilerleyemeden Mısır'a geri döndü. Napolyon'un Mısır'a hızla dönmesinin bir nedeni de İngiltere'nin 12.000 kişilik bir kuvvetle Kızıldeniz'e girdiğinin haber alınmasıydı.

İngilizlerin Süveyş'e çıkartma yapması bekleniyordu. Bir yandan da 40.000 kişilik bir Osmanlı kuvveti Anadolu'dan hareket etmişti.

Napolyon askeri açıdan sıkıştığını anlayınca yerine bir generalini bırakarak 22 Ağustos 1799'da Mısır'dan Fransa'ya döndü. Osmanlı ordusu Mısır'a girdiyse de, Fransızların mukavemetiyle, Filistin'e geri çekilmek zorunda kaldı. İngilizler ise 12.000 kişiyle Süveyş'e çıktılar. Sonunda Fransızlar Mısır'ı boşaltmayı kabul ettiler, bir anlaşma imzaladılar.

İkinci Koalisyon savaşları 1802'de Amiens barışıyla sona erdi. Mısır Osmanlı Devleti'ne bırakılırken, Yedi Ada'da (Cezair-i Seb'a) Osmanlı-Rus ortak denetiminde bir cumhuriyet kuruldu.

Bu arada, Napolyon bir hükümet darbesiyle Fransa'da yönetimi ele geçirmiş, kendisini önce "birinci konsül", ardından da "imparator" ilan etmişti. 1805'de Napolyon komutasındaki Fransız ordusu, Austerlitz'de (Osterliç) Rusya ve Avusturya ordularını yenince, Osmanlı padişahı III. Selim "iki imparatoru birden yenen bir imparatoru tanımamak olmaz" diyerek, Osmanlı Devleti'nin Napolyon idaresini tanımasına karar verdi. Ancak bu tanıma Osmanlı Devleti açısından çok olumlu bir sonuç sağlamadı. Napolyon'un elçi olarak İstanbul'a gönderdiği General Sebastian, Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı kışkırttı. Evvelce yapılan Osmanlı-Rus ittifakının, Rusya tarafından Osmanlı Devleti'ni yıkmak için kullanıldığı propagandasını yaptı. Rusya ve İngiltere ise, Osmanlı Devleti'ni bir kez daha Fransa'ya karşı savaşa sokmak istiyordu. Ama III. Selim, ordunun yeterince güçlü olmadığını bildiğinden bu taleplere direndi. Bu arada, Osmanlı Devleti 1806'da Eflak ve Boğdan beylerini Rusya'nın emellerine hizmet ettikleri gerekçesiyle azledince, Rusya Eflak ve Boğdan'a girdi ve ilerlemeye başladı. Rusya'nın amacı Balkanlar'da, 1804'ten beri isyan halinde olan Sırplarla birleşmekti. Osmanlı ordusu Tuna'da ciddi bir mukavemetle Rusları durdurdu. Osmanlı Devleti bu kez Ruslara karşı, Fransa'dan yardım talebinde bulundu. Napolyon ile Rus Çarı I. Alexander, Tilsit'te yaptıkları anlaşmada Osmanlı Devleti'nin taksimini planlamakla meşgullerdi. Böyle bir ortamda,Fransa'nın Osmanlı'ya yardım etmesi söz konusu olamazdı. Fransa-Rusya ilişkileri sıcak olduğu sürece, Osmanlı Devleti Rusya'yla kendi başına mücadele etmeye çalıştı. Üstelik başkent İstanbul o dönemde çok ciddi siyasi istikrarsızlıklarla çalkalanıyordu. Nizam-ı Cedit reformlarına karşı olan kesimlerin kışkırtmasıyla başlayan Kabakçı Mustafa ayaklanmasıyla, 1807'de III. Selim tahttan indirildi. IV. Mustafa padişah yapıldı. Ancak bu durumu tanımayan Rumeli ayanlarından Alemdar Mustafa Paşa'nın

müdahalesiyle IV. Msutafa yerine, III. Selim'in yeğeni Mahmut (II. Mahmut) tahta çıkarıldı. III. Selim ise, kendisini kurtarmaya gelen Alemdar kuvvetleri yetişmeden, isyancılar tarafından öldürüldü.

Napolyon'un İngiltere'ye karşı uyguladığı kıta ablukasının başarısızlığa uğramasından yararlanmak isteyen I. Alexander'in Tilsit Antlaşması'nı ihlal etmeye başlaması üzerine, 1811'de Fransa'nın Rusya'yla yeniden arası açıldı. Napolyon 1812'de Moskova seferine çıktı. Fransa tehdidi ciddileşince, Rusya 1812'de Osmanlı Devleti'yle Bükreş Antlaşması'nı imzaladı. Buna göre, daha önce yapılan antlaşmaların geçerliliği kabul edildi. Prut ve Tuna iki ülke arasında sınır kabul edildi. Tuna ticaret gemilerine açık olacaktı. Rusya, Eflak ve Boğdan'ı Osmanlı devletine iade etti. Besarabya ise Rusya'ya verildi. Osmanlı Devleti'nin Sırbistan'da bazı reformlar yapılması kabul edildi.

Yunan İsyanı

Türk tarih kitaplarında “Yunan İsyanı” olarak anlatılan olayı, Yunanlılar “bağımsızlık savaşı” olarak adlandırırılar. Halbuki aşağıda göreceğimiz gibi Yunan İsyanı, Yunanistan'daki Yunanlılar tarafından başlatılmadığı gibi, savaşın ilerleyen yıllarında bir bağımsızlık savaşından çok Avrupa'nın büyük devletleri tarafından desteklenen bir iç isyan görüntüsü vermiştir. Bu destek söz konusu olmasaydı, ayaklanmanın Yunanistan'ın bağımsızlığıyla sonuçlanması söz konusu olmayacaktı.

İsyan 6 Mart 1821'de Eflak ve Boğdan'da, Fenerli bir Rum Beyi olan Alexander Ipsilanti tarafından başlatıldı. İsyan sadece Yunanistan'da değil milliyetçi düşüncelerin yayılmasıyla tüm Balkanlar'da Osmanlı egemenliğini sona erdirmeyi amaçlıyordu. Bu amaç doğrultusunda, hedef kitle olan Romen, Sırp, Bulgar, Karadağlı ve Yunanlılara yakın bir bölge olan Eflak ve Boğdan üs olarak seçilmişti. Bu bölgenin seçilmesinin diğer önemli bir nedeni ise Rusya'nın isyana destek vereceği beklentisiydi.

İsyan başladığı sırada (1821) İtalya ve İspanya'daki devrimci hareketlerin tartışıldığı Laibach Konferansı devam ediyordu. Napolyon'un 1815'te Walterloo Savaşı'nı kaybedip, St. Helene adasına sürgüne gönderilmesinden sonra, Napolyon sonrası Avrupa siyasi haritasını şekillendirmek üzere Viyana Düzeni ya da “Avrupa Uyumu” adı verilen bir mekanizma kurulmuştu. (1814'te başlayan Viyana Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulduğundan, bu düzene Viyana Düzeni denir). Avrupa Uyumu'nu oluşturan, İngiltere, Avusturya, Prusya ve Rusya hükümdarları (sonradan Fransa da buna katılmıştır), meşru

yönetimlere karşı başlatılan milliyetçi ve liberal ayaklanmalara birlikte müdahale etme konusunda anlaşmışlardı. Bu çerçevede, Napoli ve İspanya'da başlayan ayaklanmalar, Avrupa Uyumu devletlerinin verdikleri kararlar doğrultusunda, askeri yöntemlerle bastırılmıştı. Yunan İsyanı da, meşru Osmanlı yönetimine karşı girişilen bir ayaklanma olduğundan pekala, Avrupa Uyumu çerçevesinde değerlendirilebilirdi. Napolyon sonrası dönemde, milliyetçilik düşüncesinin Avrupa'daki en büyük düşmanı sayılan Avusturya Başbakanı Metternich, Yunan İsyanı'na soğuk yaklaşıyor ve isyanın bastırılması için bölgeye Osmanlı ordularının gönderilmesine olumsuz bir tepki göstermiyordu. Avrupa Uyumu içinde, Metternich'in en yakın müttefiki konumundaki Rus Çarı I. Alexander da, hareketsiz kalmayı yeğlemekteydi.

Osmanlı Ordusu Eflak ve Boğdan isyanını kısa sürede bastırdı. Fakat bu kez de Mora'da bir isyan çıktı. I. Alexander, Metternich'in tepkisinden çekinerek bu isyana başlangıçta destek vermezken, Panslavizm düşüncesini benimsemiş bazı Rusların başlangıçtan itibaren isyanı destekledikleri görüldü. İngiltere ve Avusturya da, Osmanlı Devleti üzerinde ve Balkanlar'da Rus etkisini artırabileceği düşüncesiyle isyana karşı cephe aldılar.

Fakat Eflak-Boğdan isyanı sırasında hareketsiz kalan Rusya, Mora'daki isyana giderek daha fazla destek vermeye başladı. Ruslar bir yandan Mora'ya erzak yardımı yapıyor, bir yandan da Rum isyancıların gemilerinin Rusya bayrağı çekerek Ege ve Akdeniz'de rahatça dolaşmalarına göz yumuyordu. Babıali'nin Boğazlardan geçen gemileri durdurup kontrol etme isteği, Odessa ticaretine zarar vereceği gerekçesiyle, İstanbul'daki Rus elçisinin tepkisiyle karşılandı. Fakat Osmanlı Devleti arama faaliyetlerine girişince Rus elçisi İstanbul'u terk etti. Bu hareket iki ülke arasındaki ilişkilerin yakında iyice gerginleşeceğini habercisiydi. Diğer yandan, Fener-Rum Ortodoks Patriği isyanı desteklediği gerekçesiyle azledildi ve Patrikhane'nin kapısında idam edildi. (Mora'da ilk isyan Patriğin memleketi olan Mora'nın Kalavitra kasabasında çıkmıştı).

Bu gelişmeler üzerine I. Alexander, Metternich'le temasa geçerek gerginleşmeye başlayan Osmanlı-Rus ilişkileri konusunda arabuluculuk yapmasını istedi. Avusturya elçisinin İstanbul'daki girişimleri sırasında Babıali, Osmanlı Devleti'nin hukuka uygun davrandığı, kadın-çocuk demeden öldüren Yunanlı isyancılara hoşgörülü davranılmasının beklenilmemesi gerektiği açıklamasını yaptı. Ayrıca, isyancıların sivilleri hedef alan katliamlarının raporlarla ortaya dökülmesi üzerine Avusturya elçisi Osmanlı yanlısı bir tutum benimsedi.

Arabuluculuk girişimlerin sona ermesinden sonra Babıali, İstanbul'daki tüm elçiliklere bir nota göndererek, Rumlar tarafından karada ve denizde başlatılan ve suçsuz pek çok Müslüman'ın ölümüne neden olan isyanın Rusya tarafından tahrik edildiğini öne sürdü. Ardından Osmanlı Devleti Rusya ile diplomatik ilişkilerini kesti.

Gerginlik artarken, Metternich ve Avrupa Uyumununun bir diğer mimarı olan İngiltere Dışişleri Bakanı Castlereagh'ın da endişeleri artmaktaydı. Çünkü bir Osmanlı-Rus çatışması nedeniyle 1815'te Viyana'da tesis edilen düzenin ortadan kalkması ve Rusya'nın bölgedeki gücünü artırmasından korkuyorlardı. Dolayısıyla, Metternich ve Castlereagh, I. Alexander'ı yatıştırmaya çalıştılar. I. Alexander ve Dışişleri Bakanı Capo d'İstarias nezdinde yapılan diplomatik girişimlerde, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne müdahalesinin "devrimci-milliyetçi ayaklanmaları" desteklemek anlamına geleceği bunun da Avrupa'da zor sağlanan istikrar ortamını bozacağı belirtildi. I. Alexander, Avrupa'da başka bir çok dengeyi de göz önünde bulundurarak, Avrupa Uyumunu bozan kişi olmamak için müdahaleden uzak durdu.

Devletler arası ilişkiler bu hesaplar üzerinde devam ederken, Avrupa'da kamuoyu isyancılara destek vermeye başlamıştı. Avrupa kamuoyunda Amerikan ve Fransız devrimlerinden sonra ilk defa böylesine heyecanlı bir kıpırdanma yaşanıyordu. Başta İngiltere, Rusya ve Fransa olmak üzere pek çok ülkede, hem "Hıristiyan kardeşlere duyulan sevgi" hem de Eski Yunan'a (Antik Yunan) duyulan hayranlık dolayısıyla Helenophil/Grecophil (Yunan sever) bir kitle oluşmuştu. İngiltere basını Osmanlı Devleti'nin isyancılara karşı aldığı önlemleri, "Herodot ve Plutarkhos zamanlarındaki gibi özgürlükleri için dövüşen Helen halkına karşı yapılan zulümler" olarak nitelendirmekteydi. Kamuoyundaki bu hareketlilik kısa zamanda sonuçlarını verdi. Önce, hemen tüm Avrupa ülkelerinde ve ABD'de Helen Dostluk Komiteleri kuruldu. Ardından, halktan toplanan ayni ve nakdi yardımlar Mora'ya gönderilmeye başlandı. Son olarak da çok sayıda gönüllü, isyancılara katılmak üzere Mora'ya hareket etti.

Ağustos 1822'de İngiltere'de meydana gelen zorunlu bir bakanlık değişikliği bu ülkenin isyana yaklaşımını da etkiledi. Castlereagh intihar etmiş, onun yerine 22 Ağustos 1822'de Viyana Düzeni'ne onun kadar bağlı olmayan George Canning Dışişleri Bakanı olmuştu. Yine de İngiltere, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne yapacağı bir müdahalenin bu ülkenin gücünü artıracakını düşünmekteydi. Rusya'nın müdahalesini engellemek için, İspanya'daki ayaklanmaya karşı alınacak önlemlerin görüşüldüğü, Ekim 1822'deki Verona Kongresi'nde İngiltere ve Avusturya, Yunan İsyanı konusu da gündeme getirilmeye çalıştılar. Ancak

isyanın bastırılmasına ilişkin bir karar alınamadı. Sadece Mora'da olup bitenlerin Osmanlı Devleti'nin bir iç işi olduğu konusu Babiali'ye bildirildi. Verona'nın hemen ardından İngiltere'nin soruna bakışı yavaş yavaş değişti. Canning, Castlereagh'ın aksine Helenophil'di (8 Ağustos 1827'deki ölümüne kadar Başbakan ve Dışişleri Bakanı olarak görev yapacaktır)

Canning'e göre eğer Rusya tüm çabalara rağmen sorunun dışında tutulamıyorsa o zaman İngiltere de soruna bir şekilde dahil olmalıydı. Rusların Yunanlılar üzerinde nüfuz sahibi olması, Rusya'nın Doğu Akdeniz'e rahatça açılabilmesi anlamına gelecekti. Bu İngiltere'nin işine gelmezdi. İngiltere isyancılara destek vermeli, eğer bağımsız bir Yunan Devleti kurulursa, Rusya'ya değil İngiltere'ye borçlu olarak, İngiltere'nin himayesine girmeliydi. Bu görüşlerle Canning açıkça isyanı desteklemeye başladı. Osmanlı Devleti'nin yanında sadece Metternich kalmıştı.

Metternich Osmanlı'ya yönelik muhtemel bir müdahaleyi geciktirebilmek için sorunun Avrupa Uyumunun diğer kongrelerine benzer bir kongre toplanması suretiyle çözülmesi için çalışmaya başladı. Girişimleri sonucunda Çar I. Alexander'ı St. Petersburg'da bir toplantı yapmaya ikna etti. Kongre öncesinde Rusya İngiltere'ye Ocak 1824'te bir nota vererek sorunun çözümüne ilişkin planını ortaya koydu. Buna göre Yunanistan'da, Tuna prensliklerine benzer bir yönetim oluşturulacaktı. "Teselya-Attika", "Epir" ve "Girit-Mora" adıyla oluşturulacak üç bölge, Eflak-Boğdan'da olduğu gibi, Osmanlı Devleti'ne bağlı ama özerk olacaklardı. Yani aslında Rusya, Eflak ve Boğdan üzerinde olduğu gibi bu üç prenslik üzerinde de etkili olmak istiyordu.

Rusya'nın bu planını ne İngiltere, ne Osmanlı Devleti, ne de Ocak 1825'te bağımsızlıklarını ilan eden Moralı isyancılar kabul etti. İsyancılar Rusya'nın bu planının kendilerini bölmeye yönelik olduğunu iddia ediyorlardı. Bu planın açıklanmasından sonra İngiltere Şubat 1825'de başlayan St. Petersburg görüşmelerine katılmadı. Canning'in bu tutumu Rum isyancılarının bir bölümünün İngiltere'ye yaklaşmasına neden oldu.

St. Petersburg'da, Avusturya, Fransa ve Rusya temsilcileri araya geldi. Rusya, Osmanlı Devleti'nin isyanı bastırmaya yönelik askeri hareketini durdurmasını istedi. Fransa ve Avusturya bunu bir iç sorun olduğu gerekçesiyle karşı çıktılar. 7 Nisan 1825'de sona eren St. Petersburg görüşmelerinde çıkan tek ortak karar Osmanlı Devleti'nin Rumlara bazı dini ve idari ayrıcalıklar vermesi yönündeydi. Osmanlı Devleti Rumların haklarını genişletmezse bu

üç devlet, Osmanlı ile Rumlar arasında arabuluculuk yapacaklardı. Bu kararlar Rusya'yı tatmin etmemişti. I. Alexander Osmanlı Devleti'ne doğrudan müdahale etme kararı aldı.

Bu sırada Mısır'dan Mora'ya gelen, Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa kuvvetlerinin de desteğiyle Mora isyanı bastırılmak üzereydi. Sultan II. Mahmud Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne herhangi bir sebeple baskı yapmasının isyanı tekrar alevlendirebileceği uyarısında bulundu. 1825'te Çar I. Alexander'ın ölümünden sonra, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne akrış tutumu daha da sertleşecek ve Yunanistan'ın bağımsızlığına giden süreç ivme kazanacaktır.